

LỜI MỞ

Bạn thân mến, đi trên các con đường nhộn nhịp của Thành phố Hồ Chí Minh, dù là cư dân nơi đây hay du khách ghé thăm thành phố, chúng ta thường ngang qua những công trình in đậm dấu ấn của vùng đất này. Đó có thể là tòa dinh thự bề thế phía sau cánh cổng mang nét kiến trúc Pháp, ngôi chùa trầm mặc nép trong khuôn viên an tĩnh tách biệt phố xá ồn ã, tòa giáo đường uy nghi với tháp chuông in bóng trên nền trời xanh, hay những cây cầu thơ mộng nối đôi bờ thành phố bên sông tráng lệ.

Khi ngắm nhìn những công trình ấn tượng ấy, bạn có bao giờ tự hỏi các khối kiến trúc kia có tự bao giờ? Như một tất yếu của lịch sử, những công trình trong dòng chảy thời gian là minh chứng cho sự hình thành và lớn mạnh không ngừng của vùng đất Gia Định - Sài Gòn - Thành phố Hồ Chí Minh. Nơi này hơn 300 năm trước từng là xứ phương Nam hoang vu đón những bước chân người Việt đầu tiên khẩn hoang mở cõi, rồi trở thành “hòn ngọc Viễn Đông” hoa lệ của xứ Đông Dương. Thế kỉ 20, nơi đây cũng chứng kiến những năm tháng đấu tranh khốc liệt chống Pháp và chống Mỹ rồi bắt đầu vươn mình trở thành một đô thị rộng lớn hiện đại. Nhắc đến vùng đất này là nhắc đến nghĩa tình bao bọc cư dân tứ xứ đến cư ngụ, sinh sống và cùng nhau xây nên bức tranh văn hóa phong phú, đặc trưng của người Sài Gòn.

Bạn đang cầm trên tay quyển sách **Theo bước thời gian - Các công trình tiêu biểu của Sài Gòn - Thành phố Hồ Chí Minh**. Thông qua hình ảnh và thông tin cô đọng về lịch sử xây dựng công trình, điểm nhấn kiến trúc, từng trang sách kể cho độc giả nghe câu chuyện thú vị về sự ra đời, ý nghĩa của mỗi công trình gắn liền với lịch sử hình thành và phát triển của thành phố. Trong quyển sách này, bạn sẽ thăm thú những công trình mang tính biểu tượng của vùng đất Sài Gòn - Gia Định, các công trình tôn giáo tuổi đời trăm năm, các bảo tàng, trường học, bệnh viện, dinh thự, các khu chợ sầm uất... Và cũng không thể thiếu những biểu tượng mới, những tòa nhà chọc trời, những công trình đại diện cho thành phố của thế kỉ 21 - một siêu đô thị hiện đại, năng động và phát triển không ngừng.

Trong phạm vi khiêm tốn của quyển sách, chúng tôi mong muốn gửi đến người đọc một góc nhìn về lịch sử và đời sống của Gia Định - Sài Gòn - Thành phố Hồ Chí Minh thông qua những công trình ấn tượng của vùng đất này, những công trình đã và sẽ còn ghi dấu với thời gian. Đây sẽ là chuyến dạo chơi thi vị, nhiều màu sắc của cảm xúc, kí ức và đầy tự hào dành cho tất cả những ai luôn yêu quý thành phố mang tên Bác.

Rất mong nhận được ý kiến đóng góp của bạn đọc gần xa để có thể mở rộng danh mục các công trình cũng như hoàn thiện thông tin ở những ấn bản sau. Và giờ đây, mời bạn cùng theo bước thời gian để bắt đầu hành trình khám phá.

Đình Thông Tây Hội

Có tuổi đời gần 350 năm, đình Thông Tây Hội là ngôi đình được xếp vào hàng cổ nhất của Thành phố Hồ Chí Minh và cả Nam bộ. Đình nằm trên đường Thống Nhất, quận Gò Vấp, thờ Thành Hoàng theo tục thờ thần của người Việt.

CÂU CHUYỆN LỊCH SỬ

Đình được lập bởi những di dân từ miền Trung vào Nam. Ban đầu công trình chỉ xây bằng tre, vách lá, đến năm 1883 mới được dựng lại với kiến trúc như hiện tại. Trước năm 1944, đình có tên Hạnh Thông Tây, tên một làng hình thành sớm trên đất Gia Định. Khi làng này sáp nhập với làng An Hội thì đình được đổi tên là đình Thông Tây Hội.

DI TÍCH KIẾN TRÚC
NGHỆ THUẬT
CẤP QUỐC GIA

Khởi công: 1679

Xây lại với kiến trúc như hiện nay: 1883

VỊ THẦN TẠI ĐÌNH

Vị thần chính được thờ tại đình Thông Tây Hội là Đông Chinh Vương và Dục Thánh Vương đời Hậu Lý. Ngoài ra còn có không gian thờ Bà Chúa Xứ, các vị tiền hiền, hậu hiền, Bạch Mã Thái Giám...

Đình tổ chức lễ Kỳ Yên vào ngày 14 và 15 tháng Tám âm lịch hằng năm.

ĐIỂM NHẤN KIẾN TRÚC

Đình được xây dựng theo kiến trúc cổ của đình làng phương Nam thế kỉ 19, ngày nay nằm trên một khu đất rộng khoảng 1.500 m² quay về hướng Đông, cổng xây theo kiểu tam quan, gồm ba gian chính:

- Võ ca là nơi xây chầu, hát bội chỉ có mái, cột gỗ và không có tường bao quanh.
- Chính điện là nơi quan trọng và trang nghiêm nhất để thờ phụng các vị thần, gồm hai gian nhà lợp mái âm dương nối liền nhau theo kiểu trùng thiềm điệp ốc, bên trong có các gian thờ với hệ thống cột kèo bằng gỗ sao, cùng các hoành phi, câu đối sơn son thếp vàng gần như giữ được nguyên bản.

- Nhà hội sở là văn phòng ban trị sự, nơi tiếp khách và chuẩn bị tế lễ.

Trên nóc chính điện có tượng “lưỡng long tranh châu” bằng gốm men xanh, mô típ trang trí thường thấy ở đình làng Việt Nam.

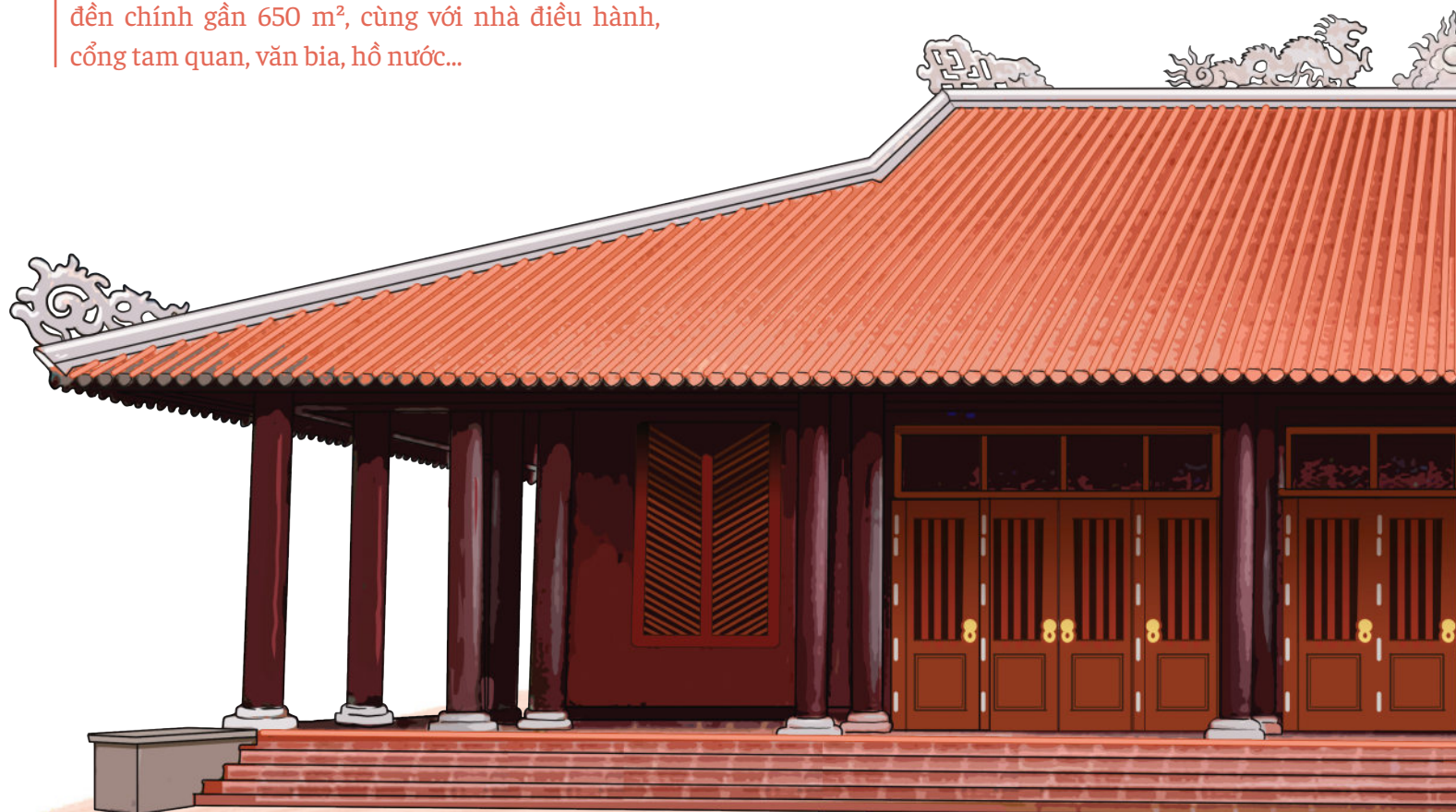
Đền thờ Nguyễn Hữu Cảnh

Đền thờ Đức Lễ Thành Hầu Nguyễn Hữu Cảnh là công trình kiến trúc được xây dựng để tưởng nhớ công lao Nguyễn Hữu Cảnh, vị anh hùng có công khai phá bờ cõi phương Nam, xác lập chủ quyền vùng đất mới ở Nam Bộ, đặt nền móng xây dựng vùng đất Sài Gòn - Gia Định sau này. Đền thờ nằm trong cụm di tích lịch sử văn hóa và kiến trúc nghệ thuật đặc biệt, nối liền với Khu tưởng niệm các Vua Hùng, thuộc Công viên Lịch sử - Văn hóa Dân tộc của Thành phố Hồ Chí Minh, đặt tại Thành phố Thủ Đức.

Xây dựng: 2015

Khánh thành: 20/6/2016 vào lễ giỗ của Đức Lễ Thành Hầu Nguyễn Hữu Cảnh (16 tháng Năm âm lịch)

Diện tích khuôn viên: Hơn 7.400 m², trong đó khối đền chính gần 650 m², cùng với nhà điều hành, cổng tam quan, văn bia, hồ nước...

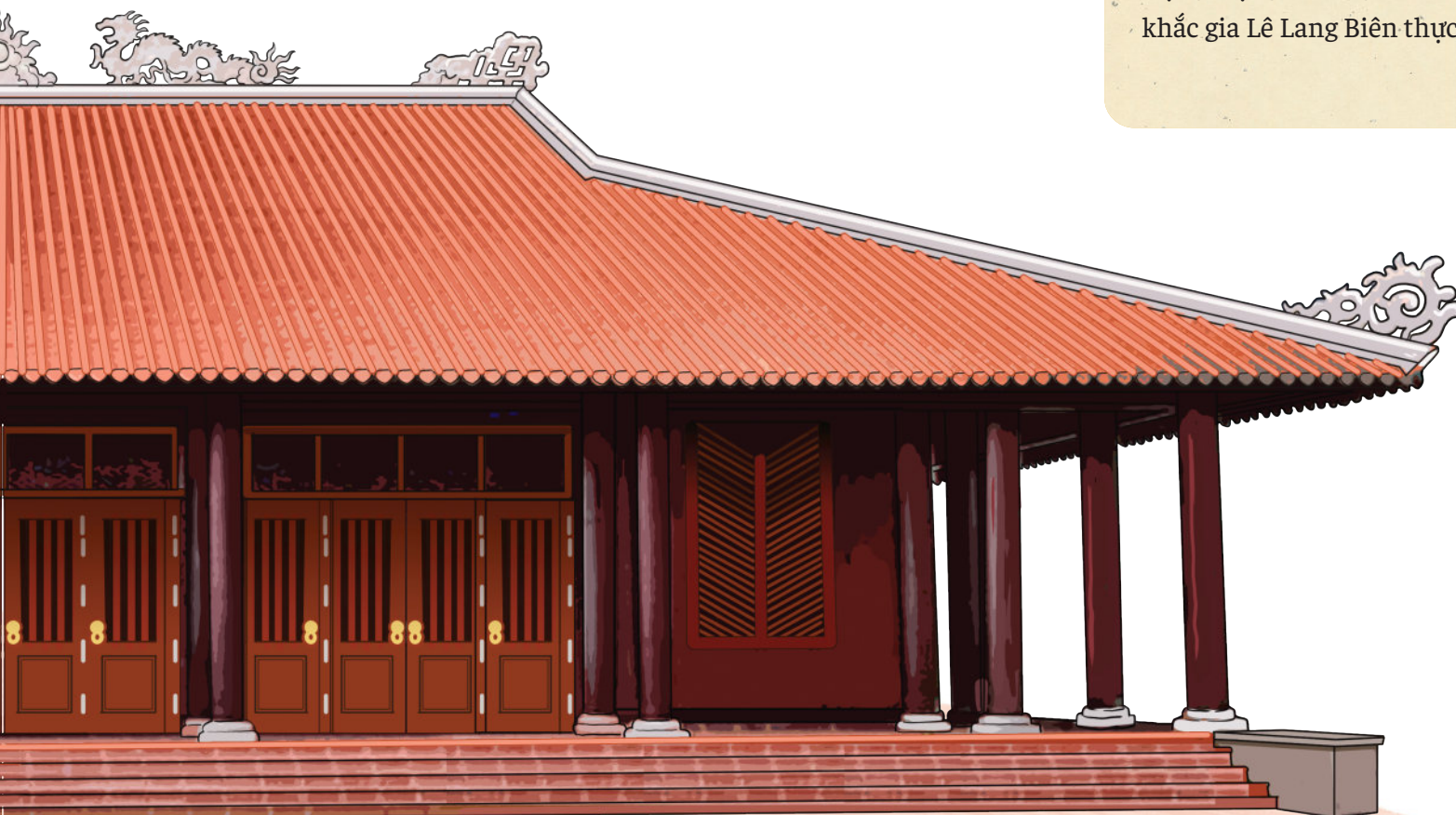

◆ ĐIỂM NHẤN KIẾN TRÚC

Đền thờ được xây dựng theo kiến trúc truyền thống của người Việt nói chung và kiến trúc đình đền dân gian Nam bộ nói riêng. Trong đó cột, kèo làm bằng vật liệu gỗ tự nhiên, nền lót gạch đất nung, mái ngói âm dương, cửa cách điệu cây lá vùng sông nước Nam bộ.

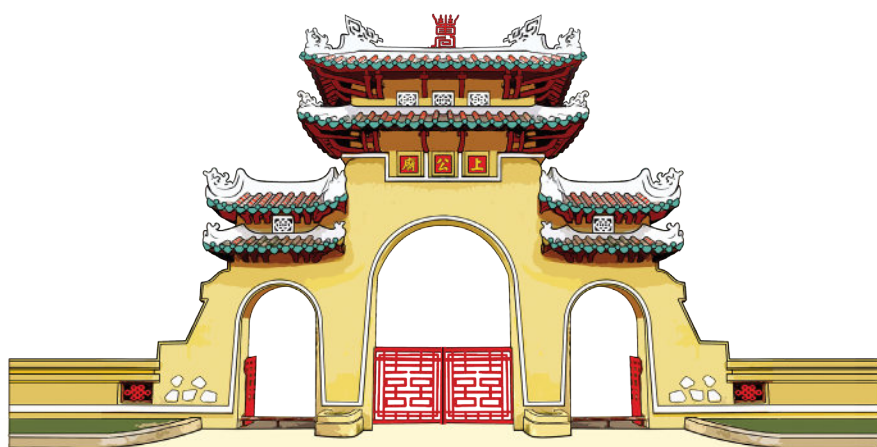
Nguyễn Hữu Cảnh (1650-1700), quê quán Quảng Bình, là vị tướng, bậc công thần đời chúa Nguyễn Phúc Chu. Ông được xem là vị tướng mở cõi Nam bộ với việc xác lập chủ quyền cho người Việt tại vùng đất Đồng Nai, Gia Định vào năm 1698.

Tượng Đức Lễ Thành Hầu Nguyễn Hữu Cảnh đặt tại đền được đúc bằng đồng đỏ, chiều cao 1,71 mét, chiều ngang bề tượng 1,17 mét và có trọng lượng khoảng 300 kí, do điêu khắc gia Lê Lang Biên thực hiện.

Lăng Tả Quân Lê Văn Duyệt

Lăng Tả Quân Lê Văn Duyệt, tên chữ là Thượng Công Miếu, tên dân gian thường gọi là Lăng Ông Bà Chiểu, nằm trên đường Võ Tùng và đường Lê Văn Duyệt thuộc quận Bình Thạnh, là quần thể kiến trúc bao gồm nhà bia, lăng mộ và miếu thờ Đức Thượng Công. Tả Quân Lê Văn Duyệt (khoảng 1764-1832) là vị tổng trấn Gia Định thành thời khai hoang lập ấp đầu thế kỉ 19. Trong cách nhìn dân gian ông đã trở thành vị Phúc thần linh hiển.

▲ CỔNG TAM QUAN

◆ ĐIỂM NHẤN KIẾN TRÚC

Công trình mang dấu ấn kiến trúc miếu thờ nhà Nguyễn, với mái trùng thiềm điệp ốc, tức nhà nối liền nhau, mái chồng lên mái. Miếu thờ có nét đẹp cổ kính với nhiều trang trí chạm khắc gỗ, chạm khắc đá, khảm sành sứ có tính nghệ thuật cao. Khu lăng mộ gồm hai ngôi mộ song táng của Tả quân Lê Văn Duyệt và phu nhân Đỗ Thị Phấn.

VÌ SAO GỌI LĂNG ÔNG BÀ CHIỂU?

Không có “ông bà Chiểu” nào ở đây cả. Gọi là “Lăng Ông” để không phạm húy tên Đức Tả Quân Lê Văn Duyệt. Lăng Ông Bà Chiểu là gọi tắt của Lăng Ông ở khu vực Bà Chiểu. Gần ngay sát Lăng Ông ngày nay chính là chợ Bà Chiểu nổi tiếng.

▼ NHÀ BIA

CÂU CHUYỆN LỊCH SỬ

Dù mộ phần đã được lập ngay sau khi Tả Quân Lê Văn Duyệt qua đời, phần miếu thờ và lăng mộ trải qua nhiều lần tu sửa và đến năm 1848 mới được xây cất khang trang.

Mùng 7 tháng Giêng hằng năm, Lăng Ông thường tổ chức lễ Khai hạ. Ngày giỗ Đức Tả Quân cũng thường được tổ chức long trọng, vào các ngày 30 tháng Bảy, mùng 1 và 2 tháng Tám âm lịch.

DI TÍCH KIẾN TRÚC
NGHỆ THUẬT
CẤP QUỐC GIA

